

Hmeljarski vestnik

Glasiło Hmeljarskega društva za Dravsko banovino v Žalcu

Izhaja mesečno enkrat — v hmeljski sezoni tudi večkrat v neobveznem obsegu
Člani Hmeljarskega društva prejema jo list brezplačno

Štev. 10.

Žalec, dne 1. oktobra 1936

Leto III.

Jesensko razmotrivanje

Tekoče leto se bo moralo v zgodovini našega hmeljarstva zaradi tega posebno označiti, ker se je prodaja tako hitro in mirno izvršila, kot dosedaj še malo katero drugo leto. Komaj je nastopil mesec oktober in že so skoro ves letošnji pridelek prevzele druge roke. Hmeljarji so hiteli s prodajo, kupci pa še bolj z nakupovanjem. Vse to je deloma povzročila obča gospodarska kriza in pomanjkanje gotovine, deloma pa prvovrstna kakovost — posebno pa lepo zelena barva — našega hmelja, s katero se letošnja svetovna produkcija ne more preveč ponašati. Nastopilo je v teku desetih let eno izmed tistih dveh, ko se uveljavi načelo, da naj s prodajo ne silimo preveč in da naj prodajamo po malem. Naj bo tu zabeležena izjava starega, pa že rajnega hmeljarja, gosp. Ivana Rak-a p. d. Markec iz Gotovelj, ki je dobesedno rekel: »36 let sem prodajal hmelj, pa le štirikrat sem ga prehitro prodal!«

Da pa je kakovost letošnjega hmelja — posebno pa glede barve — tako prvovrstna, se pa mora pripisati dejstvu, da so naši hmeljarji točno in z veseljem izvrševali navodila umnega hmeljarstva, posebno pa v vztrajnem boju zoper najhujšega sovražnika hmeljske rastline — zoper peronosporo. Dejal se jim je: »Škropite brez prenehanja — škropite pet-, deset- in tudi še večkrat, da boste premagali zavrtnega sovražnika!« Da se je to tudi zgodilo, potrjuje izjava čehoslovaškega hmeljskega strokovnjaka, dr. inž. Linke ta iz Žateca, ki nam piše dobesedno: »Bodite uverjeni, da vedno rad posetim lepo Savinjsko dolino in brez pretiravanja lahko rečem, da se že vsako leto veselim tega poseta. Moja simpatija ne velja le lepoti vaše pokrajine, nego tudi vrlim vašim hmeljarjem, ki tako vestno upoštevajo in izvršujejo nauke umnega hmeljarstva in ki so vsled tega tudi dosegli tako lepe uspehe — kar vam moram kot objektivni človek brez zavisti priznati, zlasti če primerjam letošnje razmere z onimi pred tremi leti. Ko sem letos gledal vaš lepo zeleni pridelek, vzbudila se mi je želja, da bi tudi naši čehoslovaški hmeljarji v boju zoper peronosporo posnemali vaše slovenske. To posnemanje pa bi toplo priporočal tudi hmeljarjem iz Bačke«. Tako g. inž. Linke!

Sedaj si pa te naše slovenske hmeljarje oglejmo malo natančneje in razsodimo, ali je priznanje žateškega strokovnjaka opravičeno ali ne. Lahko trdimo, da ne, vsaj v celem obsegu ne. Zakaj?

Že leta in leta opozarja organizacija hmeljarje na najhujšega sovražnika hmeljske rastline. Brez vztrajnega boja zoper njega je ogrožena ta velevažna panoga našega kmetijstva in ni izključeno, da se bo nam hmeljarjem v teku let tako godilo, kakor se letos

godi vinogradnikom, kojim je peronospora letos vzela skoro ves pridelek. Beri članek v 220. številki »Jutra« z dne 23. IX. t. l. pod naslovom: »Izredno slaba vinska letina v Sloveniji«.

Kljub vsemu pouku in vsem navodilom pa se še najdejo slovenski hmeljarji, ki se obrambnega boja zoper peronosporo še niso, ali se vsaj **pravočasno** niso poprijeli, sedaj pa tarnajo in obžalujejo svojo brezbriznost. Pa ne le samo z direktno učinkujočimi sredstvi, nego tudi z indirektno učinkujočimi mora hmeljar iti v boj zoper peronosporo. Tu sem spada: skrbno nabiranje vseh odpadkov povodom obrezovanja hmelja spomladi, nabiranje kuštrovcev med vegetacijo in spravlanje **dozorelih** trt, poganjkov in listov v jeseni na večje kupe in uničevanje vsega naštetega potom ognja.

V neposredni bližini Žalca so letos nekateri hmeljarji porezali **nedozele** trte, jih pustili nekaj časa ležati, potem jih pa razrezali s strojem za rezanico in jih zvozili kot nastelj domov. **Takšni hmeljarji vozijo na ta način domov peronosporo, ki jo bodo v doglednem času zopet vozili nazaj na njive, kjer bo spomladi pričela svoje uničujoče delo. To je žalostno dejstvo!**

Hmeljarsko društvo je že v minulem letu naprosilo sresko načelstvo v Celju, naj bi to pogubonosno delo prepovedalo uradnim putem, kar je tudi storilo, a brez zadovoljivega uspeha.

Kaj naj torej storijo hmeljarji, da ne zapadejo ušodi vinogradnikov?

Upošteva se naj sledeče:

1. Vsak hmeljar naj bi imel svojo lastno škropilnico in sicer mali hmeljarji do 5000 sadežev prevozne, veliki hmeljarji pa motorne, da škropijo svoje nasade **pravočasno in kolikokrat** je to potrebno. Za nabavo potreben denar se naj že sedaj deponira na varnem kraju ali se naj izposluje potreben kredit za nabavo brizgaln.

2. Umen hmeljar že sedaj, ko je šele prodal svoj letošnji pridelek, misli na bodočnost — posebno na leto 1937 z željo, da bi hmelj prodal vsaj po letošnji, če ne po višji ceni. Pri tem razmotrivanje mu pride nehote na misel gnojenje hmeljskih nasadov. Kakor je žival, ki opravlja težka dela, potrebna tečne in dobre hrane, tako je tudi hmeljska rastlina, ki naj požene leto za letom 3 ali 4 do 10 m dolge trte, obilo pagonog, listja, cvetja in plodov, nujno potrebna vsakoletnega gnojenja. Gnojenje pa ne sme biti prekomerno, kajti vsaka preobilica v gnojenju vpliva škodljivo na kvaliteto hmeljskih kobul, kakor se je to letos pokazalo v okolici Žalca.

Gnojimo pa z dobro obležanim hlevskim, ali z umetnim gnojem in sicer že v jeseni, ali pa spomladi. **Jesensko gnojenje je veliko bolj priporočljivo kot**

pomladno, dasi se ga hmeljarji vobče ne poslužujejo. Umen hmeljar izboljšuje svoj hlevski gnoj s superfosfatom ali s fosfatno žlindro, kalija in dušika ima namreč gnoj itak sam dovolj.

Kakor je vsakemu umnemu hmeljarju dobro znano, se mora vsako 3.—5. leto izvršiti **apnenje hmeljskih nasadov**, posebno onih na težki, ilovnati zemlji in sicer radi tega, da apno razkroji v zemlji se naha-

joči nerazkrojeni rastlinski živež. Za 1000 sadežev potrebujemo $1\frac{1}{2}$ met. stota, za 1 oral 3.6, za 1 ha 6.3 q živega apna, kojega potrosimo v jesenskem času po celem zemljišču in sicer **po letih, v katerih smo gnojili s hlevskim gnojem.**

Ker večina hmeljarjev ni prav na jasnem glede množine in uporabe posameznih umetnih gnojil, naj jim služi naslednja razvrstitev v pojasnilo:

Gnojila	za 1 rast-lino	za 1000 rastlin	za 1 oral okroglo	za 1 ha okroglo	O p o m b a
Tomaževa žlindra	15 dkg	150 kg	390 kg	670 kg	Vsebuje apno — se naj trosi jeseni pomešano s kalijem — z apnenim dušikom se ne sme mešati
Superfosfat	10 dkg	100 kg	260 kg	450 kg	Se trosi spomladi in se sme mešati s kalijem in neposredno pred trošenjem tudi z apnenim dušikom
Fosfatna žlindra	10 dkg	100 kg	260 kg	450 kg	Kakor pri superfosfatu — se izdeluje v kemični tovarni v Celju
40% Kalijeva sol	7 dkg	70 kg	185 kg	300 kg	
Apneni dušik	12 dkg	120 kg	320 kg	540 kg	Se izdeluje v tvornici za dušik v Rušah — se priporoča kot najboljši dušikato gnojilo in se trosi v jeseni pomešan neposredno pred raztrošenjem s superfosfatom in kalijem ali tudi sam
Čilski soliter	10 dkg	100 kg	260 kg	450 kg	Se uporablja le med vegetacijo — za hitro pomoč oboleli ali po toči oškodovani rastlini
Nitrofoskal	25 dkg	250 kg	640 kg	1100 kg	Se izdeluje v Rušah in se je kot umetno gnojilo za hmelj prav dobro obnesel ter se vsled tega tudi priporoča — trosi se v pozni jeseni ali spomladi — vsebuje fosfor, kalij in dušik

Vse razmotrivanje je pravzaprav le ponovitev običajno ustmenim in pismenim potom danih navodil za

umno hmeljarstvo, objavljamo pa ga z željo, da bi ga upoštevali vsi hmeljarji brez izjeme.

I. V.

Letošnji hmeljski pridelek in peronospora

Kakor v vsakem obratu, tako je potrebno tudi pri splošni produkciji hmelja sedaj, ko se hmeljska sezija bliža koncu, napraviti pregled in dognati, koliko nam je na dohodkih požrlo žrelo peronospora.

Nočemo posegati v različno ocenjevanje letošnjega hmeljskega pridelka, mislimo, da bode prav, ako ocenimo istega z 20.000 metriskimi stoti. Od te količine smo pridelali brezhibno zelenega ter v kobulah lepo izraščene, dozorelega hmelja komaj slabo polovico. Ena četrtina je srednje blago, dočim je ostanek popoln »ŠEK«. Prodajalo se je v večini prvovrstno blago po Din 25—, srednje po cca 18— do 20— in šek po Din 10— kar iznese skupno pri celi količini kakih 38 milijonov dinarjev, dočim bi morali za celotno količino prvovrstnega blaga dobiti 50 milijonov dinarjev. Trma nezaupljivost ali nepoučenost so nas torej stale okroglo 12 milijonov dinarjev, ali slabo tretjino celotnega zneska, ki ga skupimo za naše blago. Ta svota, velikanska za razmeroma mali pridelovalni okoliš da misliti na eventuelne ukrepe naših oblasti, ki naj bi uredbenim potom uvedle obvezno škropljenje hmelja proti peronospori, ker naše hmeljarstvo bode le tedaj dosegalo uspehe, če bomo nudili inozemstvu res prvovrstno blago tako v barvi kakor v kvaliteti. Vse kričanje o izborni kakovosti našega hmelja nam pa vse do tedaj ne bode pomagalo, dokler celotne naše produkcije res ne povzdignemo na najvišjo do-

segljivo kvaliteto stopnjo. Do tega nam pa ne more pomagati kričanje in zabavljanje čez jude, trgovce ali tekače, ampak samo smoteno delo in boj proti peronospori in drugim škodljivcem hmelja.

Če preiskujemo uspehe letošnjega škropljenja po kvaliteti pridelka, pridemo do zanimivega rezultata, da se je hmelj pri onih hmeljarjih, ki so škropili do osemkrat, mnogo bolje razvijal in ohranil, kot pri onih, ki so škropili komaj tri- ali štirikrat. Tudi kar se kvantitete tiče, je pridelek po teži pri večkratnem škropljenju do 20% večji.

Iz tega sledi, da se je treba s škropljenjem ravnati brezpogojno po vremenskih razmerah in ravno letos, ko je bilo v maju in juniju, torej v glavni razvojni dobi hmelja izrazito deževno vreme, je bilo na mestu 6 do 8 kratno škropljenje, dočim je v lanskem suhem letu zadostovalo 3 do 4 kratno. Na vsak način naj bi pa vsak hmeljar škropil vsaj: Prvič ko je rastlina do 2 m visoka, da napad peronospore ne zadrži trte v rasti, drugič v višini kakih 5 do 6 m, tretjič pred cvetenjem in četrtič v cvet, če potrebno tudi dvakrat, ker ravno to škropljenje je glavno. Seveda moramo potem še v kobilice škropiti, če hočemo, da se plod obdrži zelen do popolnega dozorenja.

Pride še vprašanje sredstev proti peronospori. V »Kmetovalcu« št. 9 od 15. septembra t. l. obravnava g. ing. Rado Šturm učinek galično apnene brozge ter prihaja do prepričanja, da ista v letošnjem letu za zatiranje peronospore ni bila učinkovita in se vkljub

večji koncentraciji ni obnesla, bodisi da imajo ta zatiralna sredstva premale količine topljivega bakra, ki je edini uspešno učinkujoč proti trosom in glivicam peronospori, ali pa vsled tega, ker se zmes bakrene galice in apna zelo lahko izpere.

Specijelno v hmeljarstvu smo, kar se priprave zmesi iz galice in apna tiče, šele začetniki in radi verjamemo marsikateri tožbi hmeljarjev, da se škropljenje z galico ni v polnem obsegu obneslo. Priprava brozge iz galice in apna namreč ni tako enostavna kot bi kdo mislil, a druga slaba stran te brozge je, da učinkuje le kakih 24 ur po napravi. Nepravilno pripravljena brozga iz galice lahko povzroči osmojenja nežnih delov mlade rastline ter cveta in kobul, prestana ali kalna brozga pa nima nikakega fungicidnega upliva, t. j. ne pokonča trosov in glivic.

Iz teh razlogov je torej priporočati uporabo preparata, ki ga izdeluje domača tovarna »ZORKA« d. d. v Subotici. Je to »BAKRENO APNO SFINKS« katero je vedno pravilno pripravljeno, se na delih rastline dobro prilepi, da ga dež ne izpere ter obdrži svojo učinkovitost neomejeno dolgo. S tem preparatom so letos hmeljarji imeli najboljše izkušnje in je na stotine priznanih pisem na razpolago.

Glavna zaloga in generalno zastopstvo za Dravsko banovino ima tvrdka Ivan Virant v Žalcu, kjer se dobe vsa zaželjena pojasnila.

Selekcija hmeljske rastline na Češkem

(Po dr. W. Linke)

Že pred svetovno vojno so si prizadevali kmetovalci potom požlahtnenja in križanja skoro vseh kulturnih rastlin vzgojiti zlahtnejše nove vrste, le glede hmeljske rastline se ni skoro nič ukrenilo.

Do danes je večina žateških hmeljskih nasadov zasajenih s sadeži onih rastlin, ki jih je vzgojil Kristof Semsch, praktični hmeljar iz Vrbice blizu Polepa in Oustja.

Od leta 1927. pa se je pričelo na Češkem intenzivnejše tozadevno delovanje, ki stremi za tem, da bi se: 1. zvišala možnost pridelka, 2. da bi se izboljšala kakovost in 3. da bi se povečala odpornost hmeljske rastline proti raznim boleznim in škodljivcem.

Začetni ali izhodni sadeži za to selekcijo so bili vzeti iz raznih vzornih nasadov žateškega okoliša ter se je rastline v treh zaporednih letih skrbno opazovalo in razredovalo glede kakovosti kobul in množine lupulina.

Po tretjem letu pa so se jemali sadeži onih rastlin, ki so se izkazale za nadaljno selekcijo najbolj sposobne, nakar je bil v Tuhoržicu zasajen velik selekcijski nasad, ki je obsegal 65 kop ali 3.900 rastlin. Vsako izmed teh rastlin so skozi štiri leta ves čas njene vegetacije natančno opazovali, da se je zamoglo dognati, v kakšni zvezi je njena zunanja oblika z njeno notranjo sposobnostjo. Pri tem opazovanju se je dokazalo, da razna svojstva, kakor n. pr. bujno in gosto ali redko listje, relativna dolgost stranskih panog, čas zorenja in mnogo drugih lastnosti, **niso odvisna** le od vremena dotičnega leta, od lege nasada, od gnojenja itd., temveč so to **podedovane** lastnosti, katere smemo sigurno pričakovati tudi pri potomcih teh rastlin. Največkrat pa se te lastnosti pokažejo v času zorenja kobul. Okobuljenje nekaterih rastlin se je leta in leta izvršilo za 10 do 14 dni poprej, kakor pri večini ostalih rastlin. Bilo pa je tudi nekaj rastlin, kojih cvetje je prav

pozno prehajalo v kobule. Dokazalo se je tudi, da so med dolgostjo stranskih panog in pridelkom, kakor tudi med časom zorenja in pridelkom ter med časom zorenja in kakovostjo kobul **vzajemni odnošaji**.

Vsi navedeni dokazi so se še dopolnjevali po številu spomladnih poganjkov, po razdobju ali rasti in po zdravstvenem stanju rastlin tako, da se je v teku štirih let pokazala natančna slika o zmožnostih ali sposobnostih vsake posamezne rastline. Končno pa so bila vsa ta opazovanja le bolj osebna (subjektivna) značaja; pogrešala so se še določila po meri in teži pridelka. V to svrhu se je vsako leto beležilo tudi množino in težo pridelka.

Izmed 1.300 matičnih korenin poskusnega nasada je bilo približno 150 takšnih, ki so dajale povprečno po 15—20% obilnejši pridelek, kakor je znašala srednja letina. V svrhu določitve kakovosti blaga pa se je moralo vršiti razsojevanje ali bonitiranje kobul vsake posamezne rastline. V ta namen so bili posušeni primerni vzorci vsake rastline na zraku in potem se je razsojevalo po velikosti, obliki in enakomernosti kobul, po barvi in finosti luskin, po debelosti vretena, po aromi in po množini lupulina. Kakovost se je razredovalo po številu določenih točk.

Že po preteku dveh let se je pričelo razmnoževanje onih rastlin, kojih pridelek je bil bonitiran kot »dober«. S temi sadeži so zasadili drugi poskusni nasad v Velikem Holetiču, ki so ga polagoma dopolnjevali z novimi, sposobnimi sadeži.

Leta 1631. so bila dela v Tuhoržicu končana in se je pričelo razmnoževanje izbranih matičnih korenin ali **rodov**, od katerih je bila približno ena polovica izključena od razmnoževanja, ker kakovost kobul ni popolnoma odgovarjala. Le sadeži 85 rodov so prišli v pomnoževalni nasad, kjer so njih rastline opazovali, kakor že omenjeno. To opazovanje je bilo letos končano. Vsa štiri leta je bil nasad prav lep ter je bil pridelek glede kakovosti precej **izenačen** in dosti boljše kakovosti od onega iz matičnega nasada, kar je potrdil tudi strokovni učni zavod v Weihenstephanu na Bavarskem.

V razmnoževalnem nasadu se je vršila stroga izbira. Po triletnem opazovanju je bilo vseh 85 rodov razdeljenih po kakovosti v štiri skupine. V prvo skupino je prišlo 23 najboljših rodov. Od 4. skupine je bilo od nadaljnega razmnoževanja 10 rodov popolnoma izključenih. Druga in tretja skupina je obsegala vse one rodove, ki so bili vsled nepovoljne rabsodbe začasno določeni v nadaljno opazovanje. S sadeži 1. skupine se je priredil v Holetiču drugi pomnoževalni nasad 32 kop ali 1.920 rastlin, ki so bile letos (1936) prvič obrezane.

Spomladi 1936. je dala 1. skupina odličnih rodov približno 65 kop sadežev, ki so bili porabljeni za tretji pomnoževalni nasad tudi v Holetiču. Tu so bile vsajene tudi križanice, vzgojene iz najboljših rodov, kakor tudi izbira najboljših rodov 2. in 3. skupine.

Nadaljno prizadevanje bo kratko povedano sledeče: Pred vsem bo treba skrbeti za kolikor mogoče obilno razmnožitev odličnih rodov, ki bodo dali čimprej primerno število sadežev. Da se to doseže, se puste vsaki rastlini po tri trte. Na ta način se vrši razmnoževanje hitro, ker daje vsak rod že 13 kop ali 780 rastlin, ki so vse potomke ene in iste rastline. Leta 1938. bo od 20 rodov že 200 do 250 kop sadežev pripravljenih, če ne bo kakih nepričakovanih ovir. S temi sadeži, ki jih bo 12—15.000 se bode v okolici Žatca priredilo

10 razmnoževalnih nasadov, ki pa ostanejo še vedno pod kontrolo Zveze hmeljarjev, posebno glede oddaje sadežev. Namen teh razmnoževalnih nasadov pa ni le dobava sadežev za nove nasade, temveč imajo služiti ti nasadi tudi določiti specialne sposobnosti posameznih rodov z ozirom na talne in podnebne razmere poedinih okolišev žateškega ozemlja.

Navidezno bi bila selekcija hmeljske rastline s tem končana, vendar je to naziranje napačno. Dobro urejena selekcija se mora nadaljevati in naj ne pride nikdar do popolnega zastoja ali ukinitve.

Tako selekcionirajo torej češki hmeljarji! Kako pa slovenski? Selekcijo hmeljske rastline je Hmeljarsko društvo od svoje ustanovitve l. 1880. dalje do danes, ustmenim in pismenim potom priporočalo vsem hmeljarjem, vendar se ta nauk ni zadosti in od vseh vpošteval. Med hmeljarji je sicer veliko število vnetih, še večje pa malomarnih. Selekcijo po češkem zgledu bi zmogla edino uspešno izvrševati hmeljarska kmetijska šola pod vodstvom teoretično in praktično izurjenega strokovnjaka.

Ali bo prišlo kdaj do ustanovitve tega za Savinjsko dolino prepotrebne učnega zavoda? Dvomimo! Morda pa bi se dalo doseči vsaj to, da bi dobila meščanska šola v Žalcu vsaj delno značaj kmetijske šole?!

Tržna poročila

Žalec. Do konca meseca septembra je bilo prodanih v našem hmeljskem okolišu 37.500 kvintalov hmelja. Cene so se v zadnjem času dvignile za vse vrste in

notirajo danes Din 13— do Din 28— za 1 kg. Kupčija se je vršila ves mesec nepretrgoma zelo živahno. Zaloge neprodanega hmelja se cenijo na 4.000 kvintalov.

Bačka. Po zadnjih poročilih se je tam vršila živahna kupčija ter je preko polovice letine, katere bo v celoti znašala samo 25.000 kvintalov, prodane. Cene so se gibale od Din 8— do Din 22— za 1 kg.

Čehoslovaška — Žatec. Do konca tega meseca je bilo prodanih v žateškem okolišu 110.000 do 120.000 kvintalov hmelja t. j. ca. $\frac{2}{3}$ celotnega pridelka. Cene so se gibale od Kč 550— do Kč 975— za 50 kg. Zelenega blaga skoraj ni več dobiti in se sedaj kupuje drugo in tretjevrstno blago.

V nevarnosti

je tvoj denar doma pred ognjem in tatovi!

Nalagaj

denar v domače hranilnice!

Zaupaj svoj denar

HRANILNICE DRAVSKE BANOVINE

(prej JUŽNOŠTAJERSKA HRANILNICA)
v Celju, nasproti pošte.

Za hranilnico jamči Dravska banovina z vsem premoženjem in davčno močjo.

Nove vloge so takoj izplačljive.

Celjska posojilnica d. d. v Celju

v lastni hiši Narodni dom

Glavnica in rezerve
nad Din 16,500.000

Kupuje in prodaja devize in valute

Izdaja uverenja za izvoz blaga

Sprejema hranilne vloge na knjižice in tekoči račun ter nudi za nje popolno varnost in ugodno obrestovanje

Podružnici:

Maribor, Šoštanj

Izdaja Hmeljarsko društvo za Dravsko banovino, predsednik Rudolf Lorber, župan v Žalcu. — Za uredništvo odgovarja: Petriček Anton, nadučitelj v p. v Žalcu. — Tiska Zvezna tiskarna v Celju: predstavnik Milan Četina v Celju.